

Vec C-242/22 PPU

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

6. apríl 2022

Vnútroštátny súd:

Tribunal da Relação de Évora – Secção Criminal – 2.^a Subsecção

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

8. marec 2022

Odvolaťel:

TL

Druhý účastník konania:

Ministério Público

PRACOVNÝ DOKUMENT

Predmet konania vo veci samej

Odvolanie, ktoré podal TL v trestnom konaní na Tribunal da Relação de Évora (Odvolací súd Évora, Portugalsko) proti uzneseniu Tribunal Judicial da Comarca de Beja (Okresný súd Beja, Portugalsko), ktorým bol zamietnutý návrh TL na preskúmanie neplatnosti vyplývajúcej z neustanovenia tlmočníka alebo neexistencie prekladu, pričom TL je moldavský štátny príslušník, ktorý nerozumie a nehovorí po portugalsky, v súvislosti s donucovacím opatrením týkajúcim sa podania vyhlásenia o totožnosti a pobyte, predvolania na súd na účely vypočutia podľa článku 495 ods. 2 Código de Processo Penal (Trestný poriadok, ďalej len „CPP“) a doručenia uznesenia o zrušení odkladu výkonu trestu.

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Predmetom tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania je výklad článkov 1 až 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2010/64/EÚ z 20. októbra 2010 o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 280, 2010, s. 1) a článku 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 142, 2012, s. 1).

Prejudiciálna otázka

„Možno články 1 až 3 [smernice 2010/64/EÚ] a článok 3 [smernice 2012/13/EÚ] Európskeho parlamentu a Rady samostatne alebo v spojení s článkom 6 EDĽP vykladať v tom zmysle, že im neodporuje ustanovenie vnútroštátneho práva, ktoré sankcionuje neustanovenie tlmočníka a nepreloženie základných procesných úkonov obvinenému, ktorý nerozumie jazyku konania, relatívnou neplatnosťou, ktorú treba namietat', a ktoré dovoľuje, aby sa takáto neplatnosť uplynutím času napravila?“

Uvádzané právne predpisy Únie

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2010/64/EÚ z 20. októbra 2010 o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní: články 1 až 3.

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní: články 3 a 6.

Uvádzané vnútroštátne právne predpisy

Código de Processo Penal (Trestný poriadok, ďalej len „CPP“): článok 92 ods. 1 a 2, článok 120 ods. 1, článok 120 ods. 2 písm. c) a článok 120 ods. 3 písm. a) a d), ako aj články 122 a 196.

„Článok 92

Jazyk konania a ustanovenie tlmočníka

1. Pri písomných, ako aj ústnych procesných úkonoch sa používa portugalský jazyk, inak sú tieto úkony neplatné.

2. Ak sa na konaní musí zúčastniť osoba, ktorá nepozná alebo neovláda portugalský jazyk, bezplatne sa jej ustanoví tlmočník, a to aj v prípade, ak ten, kto vykonáva úkon, alebo ktorýkoľvek z účastníkov konania poznajú jazyk, ktorý používa táto osoba.

...

Článok 120

Prípady neplatnosti, ktorú treba namietať

1. V ktoromkoľvek z prípadov neplatnosti odlišných od prípadov neplatnosti uvedených v predchádzajúcom článku musia neplatnosť namietať dotknuté osoby a uplatnia sa na ňu pravidlá stanovené v tomto článku a v nasledujúcom článku.

2. Okrem prípadov neplatnosti uvedených v iných právnych predpisoch treba neplatnosť namietať v nasledujúcich prípadoch:

...

c) neustanovenie tlmočníka v prípadoch, v ktorých sa podľa zákona musí ustanoviť,

...

3. V prípadoch neplatnosti uvedených v predchádzajúcich odsekoch treba neplatnosť namietať:

a) v prípade neplatnosti úkonu, pri ktorom je dotknutá osoba prítomná, pred dokončením úkonu,

...

d) ak ide o osobitné konania, na začiatku pojednávania.

Článok 122

Účinky určenia neplatnosti

1. Neplatnosť spôsobuje, že úkon, pri ktorom k nej dôjde, ako aj úkony, ktoré závisia od tohto úkonu a ktoré tento úkon môže ovplyvniť, sú neplatné.
2. V rozhodnutí o určení neplatnosti sa určia úkony, ktoré sa majú považovať za neplatné, a v prípade, ak je to potrebné a možné, nariadi sa ich zopakovanie... .
3. Pri určení neplatnosti súd rozhodne, že všetky úkony, na ktoré neplatnosť nemá vplyv, zostávajú zachované.“

Článok 196

Vyhlásenie o totožnosti a pobyte

...

3. Vo vyhlásení musí byť uvedené, že [obvinený] bol poučený:
 - a) o povinnosti dostaviť sa na príslušný orgán alebo zostať k dispozícii tomuto orgánu, pokiaľ to bude vyžadovať zákon alebo ak bude na tento účel riadne predvolaný,
 - b) o povinnosti nezmeniť miesto pobytu alebo nezdržiavať sa mimo tohto miesta viac ako päť dní bez oznámenia nového miesta pobytu alebo miesta, v ktorom ho bude možné zastihnúť,
 - c) o tom, že neskoršie oznámenia sa budú doručovať ako obyčajná zásielka na adresu uvedenú v odseku 2, pokiaľ obvinený neoznámí inú adresu prostredníctvom žiadosti odovzdanej alebo zaslanej doporučenou zásielkou kancelárii súdu, na ktorom sa bude v uvedenom čase viesť konanie,
 - d) o tom, že nedodržanie predchádzajúcich odsekov je dôvodom na to, aby ho pri všetkých procesných úkonoch, na ktorých sa môže alebo musí osobne zúčastniť, zastupoval advokát, ako aj na uskutočnenie pojednávania v jeho neprítomnosti...,
 - e) o tom, že v prípade odsúdenia vyhlásenie o totožnosti a pobyte prestane byť účinné až v čase zániku trestu.“

Uvádzané ustanovenia medzinárodného práva

Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísaný 4. novembra 1950 v Ríme (ďalej len „EDLP“): článok 6 ods. 3.

Zhrnutie skutkového stavu a konania vo veci samej

- 1 TL je moldavský štátny príslušník a nerozumie ani nehovorí po portugalsky. Dňa 10. júla 2019 bol TL obvinený. Uznesenie o vznesení obvinenia bolo vyhotovené v portugalskej a preložené do rumunčiny, úradného jazyka Moldavska. V ten istý deň mu bolo uložené donucovacie opatrenie týkajúce sa vyhlásenia o totožnosti a pobyte (ďalej len „VTP“) podľa článku 196 CPP a v príslušnom dokumente bola uvedená jeho adresa.
- 2 TL nebol poskytnutý preklad VTP do úradného jazyka Moldavska, teda do rumunčiny, a pri úkonoch týkajúcich sa vznesenia obvinenia a podania VTP nebol ustanovený tlmočník. Na pojednávaní TL pomáhala advokátka a na preklad úkonov uskutočnených počas pojednávania bol ustanovený tlmočník, ktorý predpísaným spôsobom sľúbil, že bude vykonávať svoju funkciu čestne.
- 3 TL bol rozsudkom vydaným 11. júla 2019, ktorý nadobudol právoplatnosť 26. septembra 2019, odsúdený na úhrnný trest za trestný čin neuposlušnosti verejného činiteľa a nátlaku voči nemu, ktorý je vymedzený a sankcionovaný v článku 347 ods. 2 Código Penal (Trestný zákon), trestný čin bezohľadného vedenia motorového vozidla, ktorý je vymedzený a sankcionovaný v článku 291 písm. a) a b) a v článku 69 ods. 1 písm. a) Trestného zákona, a trestný čin vedenia motorového vozidla bez zákonného oprávnenia, ktorý je vymedzený a sankcionovaný v článku 3 ods. 1 a 2 zákonného dekrétu č. 2/98, na jediný trest odňatia slobody v dĺžke troch rokov, ktorého výkon bol podmienene odložený na rovnaké obdobie, na vedľajší trest zákazu viesť motorové vozidlá na obdobie dvanástich mesiacov a na peňažný trest vo výške 80 denných sadziieb po šesť eur v celkovej výške 480 eur.
- 4 Rôzne pokusy Direção-Geral de Reinserção e Serviços Prisionais (Generálne riaditeľstvo pre nápravu odsúdených a väzenské služby; Portugalsko, ďalej len „DGRSP“) spojiť sa s TL na adrese, ktorá bola uvedená vo VTP, boli neúspešné a v spise sa nenachádza nijaké oznámenie o zmene bydliska.
- 5 Na základe rozhodnutia zo 7. januára 2021 bol TL 12. januára 2021 na účely článku 495 ods. 1 a 2 CPP obyčajnou zásielkou s potvrdením o uložení do schránky, zaslanou na adresu bydliska, ktorá bola uvedená vo VTP, predvolaný na súd, aby bol vypočutý v súvislosti s nesplnením povinností, pravidiel správania a príkazov, ktoré mu boli uložené v spomenutom rozsudku. Dňa 6. apríla 2021 bolo obyčajnou zásielkou s potvrdením o uložení do schránky opäť zaslané predvolanie na nový dátum na tú istú adresu bydliska. Tieto predvolania boli vyhotovené v portugalskej. TL sa v uvedený deň nedostavil na súd.
- 6 Dňa 9. júna 2021 bolo vydané uznesenie, ktorým bol zrušený odklad výkonu trestu, ktorý bol uložený TL, a ktorým sa rozhodlo o vydaní príkazu na jeho zatknutie a dodanie do výkonu trestu odňatia slobody. Toto uznesenie bolo doručené advokátke TL a TL obyčajnou zásielkou s potvrdením o uložení do schránky zaslanou na adresu bydliska, ktorá bola uvedená vo VTP, 25. júna 2021,

a nadobudlo právoplatnosť 20. septembra 2021. TL bolo toto uznesenie doručené v portugalcine bez toho, aby mu bol poskytnutý príslušný preklad do úradného jazyka Moldavska, ktorým je rumunčina.

- 7 Dňa 30. septembra 2021 bol TL zatknutý na účely výkonu trestu odňatia slobody v dĺžke troch rokov. Zatykač bol vykonaný na jeho novej adrese. TL sa od uvedeného dňa nachádza vo väzení.
- 8 Dňa 11. októbra 2021 si TL určil advokáta v konaní. Neskôr navrhol, aby Tribunal Judicial da Comarca de Beja, Juízo de Competencia Genérica de Cuba (Okresný súd Beja, všeobecný súd Cuba, Portugalsko; ďalej len „súd“) preskúmal neplatnosť spôsobenú neustanovením tlmočníka a nepreložením nasledujúcich procesných úkonov:
 - podanie vyhlásenia o totožnosti a pobyte (VTP),
 - predvolanie na osobné vypočutie podľa článku 495 ods. 2 CPP týkajúce sa podmienok zrušenia odkladu výkonu trestu odňatia slobody, ktorý mu bol v konaní uložený,
 - doručenie uznesenia o zrušení odkladu výkonu trestu, ktoré bolo vydané.
- 9 Súd uznesením z 20. novembra 2021 zamietol návrh, ktorý podal TL, lebo sa domnieval, že vzhľadom na to, že neustanovenie tlmočníka a nepreloženie uvedených procesných úkonov spôsobujú relatívnu neplatnosť, ktorú treba namietat', táto neplatnosť bola napravená, keďže sa nenamietala v zákonných lehotách stanovených v článku 120 ods. 3 písm. a) a d) CPP.
- 10 TL, ktorý nesúhlasil s uvedeným rozhodnutím, podal odvolanie na Tribunal da Relação de Évora (Odvolací súd Évora, ďalej len „vnútroštátny súd“), ktorým navrhuje zrušiť napadnuté rozhodnutie a nahradiť ho iným rozhodnutím, ktorým sa určí, že vznesenie obvinenia, VTP, uznesenie o zrušení odkladu výkonu trestu a doručenie tohto uznesenia sú ničotné a že všetky neskoršie procesné úkony sú neúčinné.

Základné tvrdenia účastníkov konania vo veci samej

Tvrdenia TL

- 11 TL tvrdí, že – pokiaľ ide o hierarchiu prameňov práva – vo vnútroštátnej právnej náuke a judikatúre prevláda názor, že EDĽP má postavenie na rozhraní medzi Ústavou Portugalskej republiky (ďalej len „ústava“) a obyčajnými zákonmi. Hoci má teda EDĽP v portugalskom vnútroštátnom právnom poriadku postavenie predpisu, ktorý má nižšiu právnu silu než ústava, podľa ustanovenia článku 8 ods. 2 ústavy má vyššiu právnu silu než obyčajné zákony, a preto má v prípade rozporu s CPP prednosť EDĽP.

- 12 Na základe minimálnych opatrení a noriem, ktoré stanovuje EDĽP a ktorými sa riadili orgány Európskej únie, boli prijaté smernice 2010/64 a 2012/13. Smernica 2010/64, ktorá bola uverejnená v *Úradnom vestníku Európskej únie* 26. októbra 2010 a ktorej lehota na prebratie v Portugalsku uplynula 27. októbra 2013, sa teda priamo uplatňuje v tomto členskom štáte od 28. októbra 2013, a preto sa na základe dňa, v ktorý došlo ku skutkom, uplatní na prejednávany prípad.
- 13 Skutočnosť, že Portugalsko neprebralo túto smernicu, neznamená, že táto smernica v portugalskom právnom poriadku a v právnom poriadku Európskej únie neplatí, vzhľadom na zásadu konformného výkladu. Podľa judikatúry Súdneho dvora, aj keď taký konformný výklad nebude možný, smernica sa môže priamo uplatniť bez toho, aby bola prebratá, pokiaľ uplynula lehota na jej prebratie, pokiaľ priznáva práva a pokiaľ je obsah ustanovenia, ktoré priznáva tieto práva, dostatočne jasný, presný a bezpodmienečný, ako to je v tomto prípade. Napriek tomu, že nebola prebratá v Portugalsku, sú teda splnené všetky podmienky na to, aby smernica 2010/64 bola priamo účinná vo vnútroštátnom právnom poriadku a mala priamy účinok, konkrétne vertikálny priamy účinok, aby sa bolo možné dovolávať jej priameho uplatnenia na ktoromkoľvek súde Únie.
- 14 Preto je kľúčové jednoznačne vymedziť uplatniteľnosť a záruku práva na tlmočníka počas celého konania, keďže TL ho mal k dispozícii len na pojednávaní. Pokiaľ pritom ide o preklad procesných úkonov, smernica 2010/64 jasne stanovuje zoznam úkonov, ktoré sa musia preložiť a ktoré sú vymedzené ako „minimálne práva“, podobný článku 6 ods. 3 EDĽP, ktorý sa skladá z minimálneho počtu dokumentov, ktorý normotvorca Únie považoval za vhodné a primerané stanoviť v právnom poriadku Únie.
- 15 V tejto súvislosti Súdny dvor v rozsudku z 12. októbra 2017, Sleutjes (C-278/16, EU:C:2017:[757]), konštatoval, že „článok 3 smernice 2010/64 sa má vykladať v tom zmysle, že akt, akým je príkaz stanovený vnútroštátnym právom s cieľom sankcionovať menej závažné trestné činy a vydaný súdom v rámci jednostranného zjednodušeného konania, predstavuje „základný dokument“ v zmysle odseku 1 tohto článku, ktorého písomný preklad má byť v súlade s formálnymi požiadavkami uloženými týmto ustanovením podozrivým alebo obvineným osobám, ktoré nerozumejú jazyku dotknutého konania, zabezpečený s cieľom umožniť im uplatniť ich právo na obhajobu a zaručiť tak spravodlivosť procesu“.
- 16 Portugalské trestné procesné predpisy neobsahujú nijaké ustanovenie, ktoré by stanovovalo podobný zoznam minimálnych práv alebo dokumentov, ktoré treba preložiť, ani nestanovujú minimálny rozsah dokumentov, ktoré treba preložiť. Toto právo na preklad základných dokumentov sa však priamo vzťahuje na portugalský štát a jeho súdy, ktoré majú vo všeobecnosti povinnosť rozhodnúť, že sa preloží „... každé rozhodnutie, ktorým sa osoba pozbavuje osobnej slobody, každé obvinenie alebo obžaloba a každý rozsudok“, ako aj dokumenty, ktoré treba pripojiť podľa článku 3 ods. 3 tejto smernice.

- 17 Preto sa mali preložiť procesné úkony týkajúce sa vznesenia obvinenia a podania VTP, ako aj uznesenie o zrušení odkladu výkonu trestu, lebo to je odsudzujúce rozhodnutie, ktorým sa osoba pozbavuje osobnej slobody, ako aj doručenie tohto uznesenia, ktoré neboli preložené.
- 18 V rozsudku z 12. októbra 2017, *Sleutjes* (C-278/16, EU:C:2017:[757]), sa tiež konštatuje, že ak je odsudzujúce rozhodnutie „... adresovan[é] iba v jazyku dotknutého konania osobe, pričom táto osoba tento jazyk neovláda, táto osoba nemôže porozumieť, čo sa jej vytýka, a nemôže tak správne uplatniť svoje práva na obhajobu, ak nemá v dispozícii preklad uvedeného [rozhodnutia] do jazyka, ktorému rozumie“.
- 19 Okrem toho smernica 2012/13 o práve na informácie v trestnom konaní sa v Portugalsku priamo uplatňuje od 2. júna 2014 a uplatní sa aj na toto konanie s prihliadnutím na deň, v ktorý došlo ku skutkom, ktoré sú predmetom tohto konania.
- 20 Právo obvineného byť informovaný v jazyku, ktorému rozumie, je konkrétne a skutočné právo, ako sa uvádza v rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva z 19. decembra 1989 vo veci *Kamasinski v. Rakúsko*, a preto nestačí, aby súdy len ustanovili tlmočníka, ale je potrebné, aby následne do určitej miery dohliadali na výkon jeho funkcie.
- 21 V článku 6 [ods. 3] písm. a) a e) EDLP je stanovené, že ten, kto je obvinený z trestného činu, má minimálne právo „byť bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, podrobne oboznámený s povahou a dôvodom obvinenia proti nemu“, ako aj právo „mať bezplatnú pomoc tlmočníka, ak nerozumie jazyku používanému pred súdom alebo týmto jazykom nehovorí“.
- 22 Keďže zákonné ustanovenia sú jasné a vyčerpávajúce a zaručujú, aby obvinený mal k dispozícii tlmočníka a preklad od začiatku do konca konania, pritom obvyklá prax spočívajúca v ustanovení tlmočníka len na pojednávaní, ako to bolo v tomto prípade, nie je dostačujúca.
- 23 Vzhľadom na to, že v prejednávanej veci boli porušené práva odvolateľa na tlmočenie a preklad procesných dokumentov, ako aj jeho právo na informácie, ktoré vyplývajú z uvedených smerníc, tiež boli porušené práva a povinnosti, ktoré z nich vyplývajú portugalskému štátu, vrátane jeho súdov.
- 24 S prihliadnutím na to, že TL je cudzím štátnym príslušníkom, ktorý nepozná ani neovláda portugalskú, je potrebné ustanoviť tlmočníka pre každý procesný úkon, pri ktorom bude TL prítomný, najmä pri poučení o jeho právach a povinnostiach, ako to stanovuje článok 92 ods. 2 CPP.
- 25 Na to, aby sa TL považoval za zodpovedného za nesplnenie povinností, ktoré mu vyplývali z VTP, musel by sa s týmito povinnosťami oboznámiť, k čomu vôbec nedošlo, keďže mu nebol poskytnutý nijaký preklad. V skutočnosti nie je isté, že TL vôbec porozumel významu týchto povinností a už vôbec nie že bol schopný

namietat' neplatnosť spôsobenú neustanovením tlmočníka a nepreložením viacerých procesných úkonov pred nadobudnutím právoplatnosti uznesenia o zrušení odkladu výkonu trestu.

- 26 Vznesenie obvinenia a VTP spolu s inými neskoršími procesnými úkonmi, medzi ktorými sa nachádza doručenie uznesenia o zrušení odkladu výkonu trestu, teda nemôžu mať nijaký procesný význam vzhľadom na základné právo odvolateľa na obhajobu a ústavné právo na spravodlivý proces, ktorý je možný len v prípade, ak sa mu poskytnú náležité príležitosti, aby sa bránil, bez toho, aby bol priamo či nepriamo znevýhodnený v porovnaní s jeho oponentmi, najmä prokuratúrou ako stranou, ktorá podáva obžalobu.
- 27 Neplatnosť, ktorú namieta odvolateľ, konkrétne neplatnosť spôsobená neustanovením tlmočníka a nepreložením uznesenia o vznesení obvinenia, podania VTP a uznesenia o zrušení odkladu výkonu trestu a oznámenia o doručení tohto uznesenia, nie je napravitelnou neplatnosťou [pozri rozsudok Tribunal da Relação de Évora (Odvolací súd Évora), vec č. 55/2017.9GBLGS.EI].
- 28 Okrem iného uznesenie o vznesení obvinenia, podanie VTP a uznesenie o zrušení odkladu výkonu trestu a oznámenie o doručení tohto uznesenia sa preto mali preložiť do materinského jazyka odvolateľa. Odvolateľ navyše mal mať k dispozícii tlmočníka už od vznesenia obvinenia a podania VTP, ktorého by ustanovil policajný orgán alebo prokuratúra, v čase jeho zatknutia alebo aspoň vtedy, keď bol nútený podpísať dokumenty, ktoré mu predložili tieto orgány, aby bolo zaručené, že porozumel povinnostiam, ktoré mu vyplývali z VTP.
- 29 Podľa platných trestných procesných predpisov je VTP základný dokument, ktorý patrí do pôsobnosti ustanovenia článku 3 ods. 1 smernice 2010/64 a ktorý sa z tohto dôvodu musí preložiť do materinského jazyka obvineného, keďže práve v tomto dokumente sú spomenuté povinnosti stanovené v článku 196 ods. 3 CPP.
- 30 Okrem toho, keďže portugalský štát má pozitívnu povinnosť uskutočniť určité úkony, ich neuskutočnenie možno pripísať len tomuto štátu, a preto nemožno tvrdiť, že neplatnosť procesných úkonov, ktorá sa namieta, je napravitelná, pokiaľ adresát týchto úkonov tieto úkony nenapadol, najmä preto, lebo túto neplatnosť možno pripísať súdnym orgánom. Okrem toho z povinností uložených týmto orgánom vyplýva, že nesmú uplatniť akékoľvek vnútroštátne právne predpisy, ktoré sú v rozpore s ustanoveniami citovaných smerníc, ktoré zavádzajú spoločnú právnu úpravu Únie vrátane systému namietania neplatnosti určeného na nápravu opomenutí, ktoré možno pripísať štátu.
- 31 Procesné úkony, o ktoré ide v prejednávanej veci – teda vznesenie obvinenia, podanie VTP, uznesenie o zrušení odkladu výkonu trestu uloženému odvolateľovi a jeho doručenie –, sú teda ničotné, keďže sú od počiatku neplatné, a preto ich treba z dôvodu, že nemôžu mať právne účinky, vyhlásiť za neplatné a zopakovať, čo má za následok vyhlásenie neskorších úkonov za neplatné.

- 32 Okrem toho sa spochybňuje konštatovanie, že právo odvolateľa byť vypočutý bolo dodržané, lebo odvolateľa zastupovala počas celého konania obhajkyňa ustanovená *ex offio*. Okrem toho, že ustanovená obhajkyňa ho nezastupovala pri vznesení obvinenia ani pri podaní VTP, sa totiž len zúčastnila na pojednávaní a na vypočutí uvedenom v článku 495 ods. 2 CPP a požiadala o zaplatenie peňažného trestu uloženému odvolateľovi v splátkach. Nevyjadrila sa predtým k žiadnemu rozhodnutiu, ktoré by sa osobne dotýkalo odvolateľa, a umožnila, aby nadobudli právoplatnosť všetky rozhodnutia, ktoré závažne zasahovali do jeho základných práv. V tomto zmysle nemožno povedať, že právo odvolateľa byť vypočutý bolo uplatnené prostredníctvom obhajkyne, ktorá mu bola ustanovená *ex offio*, a preto bolo tiež porušené uvedené právo, ktoré má odvolateľ podľa CPP.
- 33 Neúspech pokusov spojiť sa s odvolateľom, ktoré uskutočnili orgány s cieľom uplatniť režim podmieneného odkladu výkonu trestu – ktorý bol jediným dôvodom zrušenia uvedeného odkladu –, ako aj skutočné neprevzatie predvolaní na súd na účely článku 495 ods. 2 CPP a uznesenia o zrušení odkladu výkonu trestu odňatia slobody boli spôsobené zmenou bydliska odvolateľa, ktorý tvrdí, že tieto písomnosti neprevzal, lebo sa odsťahoval z miesta bydliska, ktoré bolo uvedené vo VTP, a vzhľadom na to, že VTP nebolo preložené, nevedel, že túto zmenu bydliska má oznámiť súdu.

Odôvodnenie uznesenia Tribunal Judicial da Comarca de Beja (Okresný súd Beja), ktorým bol zamietnutý návrh odvolateľa

- 34 Súd sa nestotožnil s tvrdeniami, ktoré uviedol TL, ale naopak si osvojil tvrdenia, ktoré uviedla prokuratúra vo svojom stanovisku, na základe ktorého vydal napadnuté uznesenie, ktorým zamietol návrh odvolateľa, pričom konštatoval, že neustanovenia tlmočníka a nepreloženie uvedených procesných úkonov predstavovali prípady relatívnej neplatnosti, a preto bolo potrebné namietat túto neplatnosť v lehote stanovenej zákonom, v dôsledku čoho v čase vydania uznesenia táto neplatnosť už bola napravená.
- 35 Konštatoval, že neustanovenie tlmočníka alebo neexistencia prekladu pre obvineného, ktorý nerozumie alebo nehovorí po portugalsky, pri vznesení obvinenia a pri doručení rozhodnutia vydaného podľa článku 495 CPP spôsobuje relatívnu neplatnosť, ktorú treba namietat, stanovenú v článku 120 ods. 1 písm. c) CPP.
- 36 Podľa ustanovení článku 120 ods. 3 písm. a) a d) CPP sa neplatnosť spôsobená nepreložením uznesenia o vznesení obvinenia a uznesenia vydaného podľa článku 495 CPP považuje za napravenú, lebo sa nenamietala v čase vznesenia obvinenia, na začiatku pojednávania alebo najneskôr pred nadobudnutím právoplatnosti rozhodnutia, ktorým bol zrušený odklad výkonu trestu odňatia slobody uložený obvinenému.
- 37 Súd navyše uvádza, že mu je známy obsah smernice 2010/64 o práve na tlmočenie a preklad v trestnom konaní, ako aj smernice 2012/13 o práve na informácie.

- 38 Hoci smernica spravidla spôsobuje účinky až od jej prebratia, podľa judikatúry Súdneho dvora neprebratá alebo nesprávne prebratá smernica môže mať určitý priamy účinok (vertikálny priamy účinok) a jednotlivci sa môžu odvolávať na túto smernicu na súde v nasledujúcich prípadoch: a) nebola prebratá do vnútroštátneho práva alebo bola prebratá nesprávne, b) ustanovenia smernice sú bezpodmienečné a dostatočne jasné a presné, c) ustanovenia smernice priznávajú práva jednotlivcom a d) lehota na prebratie smernice uplynula.
- 39 Podľa názoru súdu však vzhľadom na uvedenú právnu úpravu neboli priamo a výslovne zrušené vnútroštátne predpisy, najmä článok 120 ods. 1 písm. c) CPP, podľa ktorého neustanovenie tlmočníka v prípadoch, v ktorých sa podľa zákona musí ustanoviť, spôsobuje napravitelnú neplatnosť, ktorú treba namietať, a to v lehotách stanovených v odseku 3 uvedeného článku.
- 40 Súd sa domnieva, že ak by sa všeobecne a abstraktne podal taký výklad (ktorý je v rozpore s vnútroštátnym právom), bez toho, aby sa priznal článku 120 ods. 1 písm. c) CPP akýkoľvek potrebný účinok, bolo by to protiprávne a nebolo by to v súlade so zásadami Únie, ktoré sú pre portugalský štát (a pre súdy) záväzné, najmä so zásadou konformného výkladu, ako to tvrdí TL.
- 41 Vzhľadom na vyššie uvedené sa súd domnieva, že neexistencia prekladu a neustanovenie tlmočníka pre obvineného, ktorý je cudzím štátnym príslušníkom a ktorý nerozumie po portugalsky, či už na účely oznámenia povinností týkajúcich sa VTP alebo doručenia uznesenia o zrušení odkladu výkonu trestu odňatia slobody, spôsobuje relatívnu neplatnosť, ktorú treba namietať, v súlade s ustanovením článku 120 ods. 1 písm. c) CPP. Túto neplatnosť treba namietať za podmienok stanovených v článku 120 ods. 3 písm. a) a d) CPP, v ktorom sú stanovené lehoty na tento účel, pričom po ich uplynutí sa neplatnosť považuje za napravenú.
- 42 Okrem toho TL bol prítomný na pojednávaní – bol mu ustanovený vhodný tlmočník a pomáhala mu advokátka –, na ktorom mohol v celom rozsahu uplatniť svoje právo na obhajobu, na ktorom mu boli oznámené skutočnosti, ktoré sa mu kládli za vinu, a na ktorom mu bol oznámený konečný rozsudok (všetky tieto úkony boli na pojednávaní ústne preložené).
- 43 V konaní bolo zachované právo obvineného byť vypočutý: TL boli riadne a platne doručené všetky vydané rozhodnutia a uznesenia, počas celého konania ho stále zastupovala advokátka, ktorej boli platne a riadne doručené všetky uskutočnené procesné úkony (rozsudok, rozhodnutia, v ktorých sa rozhodlo o predvolaní TL na účely vypočutia, a uznesenie o zrušení odkladu výkonu trestu odňatia slobody).
- 44 Všetky rozhodnutia a uznesenia vydané v konaní nadobudli právoplatnosť, keďže neboli napadnuté odvolaním ani sťažnosťou, a preto sa akákoľvek (možná) neplatnosť, ku ktorej došlo v priebehu konania, teraz považuje za napravenú. Súd z uvedených dôvodov teda zamietol návrh TL na preskúmanie namietanej neplatnosti, lebo nemal právny základ.

Zhrnutie odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania

- 45 Smernice 2010/64 a 2012/13 neboli prebraté do portugalského právneho poriadku a uplynuli lehoty na ich prebratie, ktoré sa skončili v prípade prvej uvedenej smernice 27. novembra 2013 a v prípade druhej uvedenej smernice 2. júna 2014.
- 46 S prihliadnutím na tvrdenia, ktoré uviedol TL, treba preskúmať a rozhodnúť o nasledujúcich otázkach:
- a) určiť, či sa smernice 2010/64 a 2012/13 uplatnia vo vnútroštátnom právnom poriadku prostredníctvom „vertikálneho priameho účinku“, pričom sa uplatnia a majú prednosť pred vnútroštátnym právom, alebo subsidiárne, pokiaľ nemajú taký účinok, prostredníctvom výkladu vnútroštátneho práva podľa „zásady konformného výkladu“ (ako je stanovená v rozsudku z 13. novembra 1990, *Marleasing*, C-106/89, EU:C:1990:395, bod 8),
- b) v každom prípade – vertikálny priamy účinok alebo konformný výklad – bude potrebné následne určiť, či procesné úkony, ktorých platnosť odvolateľ spochybňuje – vznesenie obvinenia, podanie VTP, predvolanie na účely článku 495 ods. 2 CPP a doručenie uznesenia o zrušení odkladu výkonu trestu odňatia slobody – spadajú pod pojem „základné dokumenty“, ktorý je uvedený v článku 3 smernice 2010/64, s cieľom zachovať „minimálne práva“ uvedené v článku 6 ods. 3 EDĽP a či sa pri uvedených úkonoch mali zaručiť práva na tlmočenie a preklad, ktoré sú uvedené v článkoch 1 až 3 tejto smernice a v článku 3 ods. 1 písm. d) smernice 2012/13,
- c) v prípade kladnej odpovede na predchádzajúcu otázku bude potrebné určiť procesnoprávne dôsledky neustanovenia tlmočníka a nepreloženia uvedených úkonov, a teda určiť, či je s uplatňovaním uvedených smerníc zlučiteľný výklad článku 120 ods. 3 CPP podaný súdom v tom zmysle, že neplatnosť spôsobená nepreložením uznesenia o vznesení obvinenia voči TL, podania VTP, predvolania na účely článku 495 ods. 2 CPP a oznámenia o doručení uznesenia o zrušení odkladu výkonu trestu sa považuje za napravenú, lebo nebola namietaná v čase vznesenia obvinenia, na začiatku pojednávania alebo pred nadobudnutím právoplatnosti uznesenia o zrušení odkladu výkonu trestu.
- 47 Vnútroštátny súd sa pýta, či je s uplatňovaním uvedených smerníc zlučiteľný výklad článku 120 ods. 3 CPP, ktorý presadzuje súd, v tom zmysle, že neplatnosť spôsobená neexistenciou prekladu a neustanovením tlmočníka pri podávaní VTP, pri predvolaní odsúdeného na súd na účely článku 495 ods. 2 CPP a pri doručovaní uznesenia o zrušení odkladu výkonu trestu odňatia slobody sa považuje za napravenú, lebo nebola namietaná v lehotách stanovených v uvedenom článku.
- 48 Ide tu o prípad uplatňovania práva Európskej únie a predložená otázka spočíva v určení primeranej procesnej sankcie pre neplatné trestné procesné úkony upravené normami obsiahnutými v právnych aktoch Únie. Preto sa považuje za nevyhnutné rešpektovať ciele sledované predmetnými smernicami, keďže členské

štáty sú povinné uplatňovať právo Únie vo svojom vnútroštátnom právnom poriadku, „rešpektujúc jeho vlastné a špecifické znaky“ v súlade s článkom 291 ZFEÚ. Tento predpoklad je založený na zásadách lojality voči Únii, lojálnej spolupráce a celkovej súdržnosti právneho poriadku Únie a vyplýva z neho, že porušenia práva Únie sa musia sankcionovať, ak sa má zachovať dosahovanie cieľov sledovaných porušenými predpismi.

- 49 Vnútroštátny súd sa domnieva, že kogentný charakter uplatňovania ustanovení smerníc, v tomto prípade z dôvodu vertikálneho priameho účinku, vzhľadom na zásadu prednosti práva Únie znamená, že sa nemajú uplatniť žiadne vnútroštátne právne predpisy, ktoré sú v rozpore s ustanoveniami uvedených aktov Únie. Podľa názoru vnútroštátneho súdu je však – vzhľadom na situáciu, o ktorú ide v prejednávacom prípade – potrebné objasniť, či pravidlá týkajúce sa nápravy neplatnosti stanovené v článku 120 ods. 3 CPP, ktoré boli uplatnené v napadnutom uznesení, sú skutočne v rozpore s ustanoveniami smerníc, ktoré sa majú uplatniť, alebo či môžu existovať popri nich.
- 50 V právnom poriadku Európskej únie, ako sa výslovne uvádza v článku 267 ZFEÚ, platí, že ak sa otázka týkajúca sa výkladu práva Únie položí v konaní pred vnútroštátnym súdnym orgánom, tento súdny orgán sa môže alebo musí – podľa toho, či je proti jeho rozhodnutiam prípustný opravný prostriedok – obrátiť na Súdny dvor Európskej únie. V prejednávacom prípade je pritom vnútroštátny súd s prihliadnutím na to, že podľa článku 400 ods. 1 písm. c) CPP proti rozhodnutiu, ktoré sa má prijať, nie je prípustný riadny opravný prostriedok, podľa článku 267 ZFEÚ povinný predložiť vyššie uvedenú prejudiciálnu otázku Súdnemu dvoru.
- 51 Okrem toho, keďže ide o povinnosť podať návrh na začatie prejudiciálneho konania, v prejednávacom prípade nie je daná žiadna z okolností, za ktorých je vnútroštátny súd podľa judikatúry Súdneho dvora oslobodený od povinnosti podať taký návrh, vzhľadom na to, že jednak smernice, ktoré sa majú uplatniť, nie sú samy osebe jednoznačné a jednak judikatúra Súdneho dvora neposkytuje nijaké vysvetlenie týkajúce sa uvedených smerníc, pokiaľ ide konkrétne o ich vplyv na položenú otázku. Preto tu nejde o situáciu, v ktorej je vnútroštátny súd podľa judikatúry oslobodený od povinnosti podať návrh na začatie prejudiciálneho konania.
- 52 Treba tiež uviesť, že článok 267 štvrtý odsek ZFEÚ výslovne stanovuje, že „ak sa takáto otázka položí v prebiehajúcom konaní pred súdnym orgánom členského štátu v súvislosti s osobou, ktorá je vo väzbe, Súdny dvor Európskej únie koná bezodkladne“. S prihliadnutím na to, že odvolateľ v prejednávanej veci je uväznený od 30. septembra 2021 na základe rozhodnutia o zrušení odkladu výkonu trestu odňatia slobody, ktorý mu bol uložený, a vzhľadom na to, že vo svojom odvolaní spochybňuje platnosť uvedeného rozhodnutia, je potrebné požiadať o prejednanie tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania v rámci skráteného alebo naliehavého konania podľa ustanovení článku 105 a nasl. rokovacieho poriadku Súdneho dvora a článku 23a štatútu Súdneho dvora.

53 Vzhľadom na vyššie uvedené sudcovia trestného oddelenia Tribunal da Relação de Évora (Odvolačí súd Évora) rozhodli takto:

1. Súdnemu dvoru sa predkladá vyššie uvedená prejudiciálna otázka.
2. Žiada sa, aby sa návrh na začatie prejudiciálneho konania prejednal v rámci skráteného alebo nalievavého konania podľa článku 267 štvrtého odseku ZFEÚ, článku 105 a nasl. Rokovacieho poriadku Súdneho dvora a článku 23a Štatútu Súdneho dvora.

PRACOVNÝ DOKUMENT